

Més informació a <http://memorialdemocratic.gencat.cat/espais>

la Cerdanya

1

El Parc dels Búnquers de Martinet i Montellà

Municipi: **Montellà i Martinet**
Adreça: Ctra. LV-4055 de Martinet de Cerdanya a Montellà
Tel. informació: 648 14 10 70

Durant els anys 1940, en el context de la Segona Guerra Mundial, es bastí la Línia de Defensa dels Pirineus, una línia que recorre d'un extrem a l'altre dels Pirineus, des de la Mediterrània fins a l'Atlàntic.

Tot i que el projecte inicial preveia 10.000 búnquers, se'n construïren entre 4.500 i 5.000, els quals encara són perfectament visibles al territori. A la Cerdanya, atesa la seva important posició estratègica, hi trobem una major presència de construccions.

El Parc dels búnquers de Martinet i Montellà mostra les claus per entendre el context de l'època, les raons d'aquest projecte i les experiències que es podien viure en aquests espais. El centre de visitants es complementa amb un itinerari exterior que recorre vuit búnquers de diferents tipologies i un entramat de galeries subterrànies connectades entre elles.

la Noguera

2

Búnquers de Foradada

Municipi: **Foradada**
Tel. informació: 973 40 00 95

Per tal d'intentar aturar l'avançament de les tropes franquistes cap a l'interior de Catalunya, l'exèrcit de la República inicià la construcció l'any 1938 d'una línia fortificada anomenada L-2 que anava de nord a sud des de la Seu d'Urgell fins a Tarragona.

El municipi de Foradada, situat a la Noguera, a la riba esquerra del riu Segre, conserva diversos elements d'aquest patrimoni bèl·lic. Un itinerari senyalitzat als afores del poble apropa els visitants a diversos vestigis (búnquers i trinxeres) que van formar part de la segona línia de defensa del Segre.

El Merengue

Municipi: **Camarasa**
Tel. informació: 973 42 00 09

El tossal del Déu —també conegut com el "Merengue"—, situat al municipi de Camarasa, va ser escenari de durs combats entre els exèrcits franquista i republicà a partir del maig de 1938. L'abril d'aquell any, l'exèrcit franquista instal·là en aquesta zona de la Noguera un cap de pont (posició avançada sobre la línia de front) que representà un obstacle per a les tropes republicanes, que el van atacar sense èxit.

Molts dels protagonistes i de les víctimes d'aquests combats van ser joves de la Lleua del Biberó. Actualment s'han rehabilitat com a patrimoni memorial els vestigis d'aquella batalla (trinxeres, nius de metralladora...), al cim del turó es pot visitar un monòlit d'homenatge als combatents que hi van perdre la vida i al cementiri de Camarasa, la senyalització i la dignificació de la fossa comuna que conté les restes d'alguns dels morts en aquests enfrontaments.

Espais de memòria del Cap de pont de Balaguer

Municipis: **Montgai, La Sentiu de Sió, Bellicaire d'Urgell i Preixens**
Tel. informació: 973 44 89 33

Durant la Guerra Civil, l'abril de 1938, després del trencament del front d'Aragó, l'exèrcit franquista arribà a les comarques de Lleida i el front s'establí en una línia que segueix els rius Noguera Pallaresa, Segre i Ebre, on s'estabilitzà fins al desembre de 1938. Entorn de Balaguer i de part de la comarca de la Noguera, l'exèrcit franquista establí un cap de pont per tal de protegir la zona dels atacs de l'exèrcit republicà. Durant aquests vuit mesos es construïx tot un seguit de fortificacions defensives, moltes de les quals han perdurat en el temps.

Alguns dels vestigis situats als municipis de la Sentiu de Sió (Tossal de les Forques i ermita de Guardiola), Bellicaire d'Urgell (Lo Morinyol i el Pedris), Montgai (trinxeres dels Tossals) i Preixens (fortificacions del canal d'Urgell) han estat recuperats com a patrimoni memorial de la Guerra Civil al front del Segre.

les Garrigues

5

Sota les bombes. Itineraris dels bombardejos a les Borges Blanques

Municipi: **Les Borges Blanques**
Tel. informació: 973 14 28 50

Després del trencament del front d'Aragó, el 3 d'abril de 1938 l'exèrcit franquista ocupava la ciutat de Lleida. El front s'establí entre els Pirineus i el riu Ebre. Les Borges Blanques esdevingué un objectiu preferent de l'exèrcit sovieta atès que constituïa un important eix de comunicació cap a Tarragona i, a la vegada, era el bressol del president Francesc Macià.

L'aviació feixista llançà un total d'onze atacs sobre les Garrigues entre abril de 1938 i gener de 1939. La major part de la població es refugià a les cabanes de volta davant la intensitat dels atacs i dels 500.000 kg de bombes que caigueren sobre la comarca.

Un itinerari senyalitzat que té com a punt de partida el monument a Francesc Macià ens mostra gràficament, mitjançant 13 monòlits, les conseqüències dels bombardejos a diversos indrets de la ciutat.

l'Urgell

6

L-2: itinerari dels espais de la Guerra Civil a Vallbona de les Monges

Municipi: **Vallbona de les Monges**

Tel. informació: 973 33 05 67

Davant l'arribada imminet de l'exèrcit franquista a Catalunya, al començament de l'any 1938, l'exèrcit de la República projectà una línia fortificada (anomenada L-2) que dividia el país de nord a sud i passava per les comarques de l'Alt Urgell, la Noguera, la Segarra, l'Urgell, la Conca de Barberà, el Baix Camp i el Tarragonès.

A Vallbona de les Monges s'ha recuperat un itinerari que senyalitza i explica al visitant les més de vint restes patrimonials (búnquers, nius de metralladores, galeries cobertes...) d'aquesta línia, que constitueix un exemple de l'enginyeria militar republicana.

Refugi antiaeri de l'església de Santa Maria d'Agramunt

Municipi: **Agramunt**

Adreça: Pl. de l'Església, s/n

Tel. informació: 973 39 28 07

Sota el temple romànic de Santa Maria d'Agramunt (s. XII i XIII) s'amaga un refugi antiaeri, un espai de memòria singular a tot Catalunya. El refugi ressegueix la nau central i el creuer del temple. La galeria llarga té 34 metres i la transversal en fa 28,4.

L'abril de 1938 Agramunt va patir el primer bombardeig de l'aviació feixista. Tot seguit es van iniciar les obres de construcció de diversos refugis al municipi, dels quals el de l'església va ser el més gran de tots.

Avui dia, el refugi disposa d'una mostra permanent sobre com van viure els agramuntins aquest període. Es divideix en 7 espais que mostren la vida quotidiana abans de la guerra, les conseqüències del conflicte, la reconstrucció del municipi i la recuperació del refugi.

la Segarra

Espais de la Guerra Civil a la Segarra

Municipis: **Cervera i els Plans de Sió**

Tel. informació: 973 53 13 00

Un recorregut de 38 quilòmetres per la geografia de la Segarra, amb inici i final a la ciutat de Cervera, passant per Concacella, l'Aranyó i el Canós, proposa la visita a diversos espais memorials vinculats a la Guerra Civil (camp de treball del SIM al castell de Concacella, restes de la L-2 a l'Aranyó i el Canós, fossa comuna del cementiri de Cervera, Hospital Militar del XVIII Cos d'Exèrcit a Cervera, efectes dels bombardejos feixistes sobre Cervera, i violència de la reraguarda republicana al Clot dels Aubens) i a la postguerra (camp de concentració de la Universitat de Cervera).

L'itinerari apropa el visitant tant a les experiències viscudes en aquest territori durant la Guerra Civil i la postguerra com al coneixement i la preservació d'aquests espais.

el Segrià

9

Aeròdrom republicà d'Alfés

Municipi: **Alfés**

Tel. informació: 973 13 60 05

L'aeròdrom d'Alfés s'habilità a l'estiu de 1936 perquè fes de pont entre els camps d'aviació de Barcelona i Sarriena, on s'establí la base principal de l'aviació republicana al front d'Aragó. Després de l'ocupació franquista a l'abril de 1938, el camp d'aviació no funcionà fins al gener de 1939, quan esdevingué el quarter general de l'aviació legionària italiana.

A l'aeròdrom s'han conservat en bon estat diferents restes patrimonials: polvorí, barracots, trinxeres, hangar... Mitjançant un itinerari senyalitzat per aquest espai històric, el visitant pot observar com eren i quin funcionament tenien aquestes instal·lacions militars.

el Pallars Jussà

10

Casa Bonifaci. Museu de Llimiana

Municipi: **Llimiana**

Adreça: C/ Castell, 1

Tel. informació: 973 65 07 73

El doctor Josep Bonifaci Mora (1895-1989) fou un metge reconegut, amb una destacada trajectòria política durant la Segona República i la Guerra Civil. Membre d'Estat Català, amb els anys exercí diferents càrrecs al si del PSUC i de la UGT, a més de ser director general d'Assistència Social del Govern de la República. Fins a l'any 1971 va viure un llarg exili per diferents països europeus.

La casa pairal de la família Bonifaci, situada al bell mig de Llimiana, s'ha transformat en la Casa Bonifaci-Museu de Llimiana, un edifici de tres plantes que rememora la història del municipi i, especialment, dels Bonifaci. Aquest espai museístic acull part del llegat històric i documental del Dr. Bonifaci.

Isona. La reconstrucció d'un poble entre dos fronts

Municipi: **Isona i Conca Dellà**

Tel. informació: 973 66 40 08

Un cop establert el front de guerra al voltant de la Noguera Pallaresa a l'abril de 1938, Isona va romandre durant nou mesos en primera línia de front. El poble quedà abandonat i els efectes de l'artilleria van ser devastadors, ja que afectaren un 75% de les edificacions, que van quedar enrunades o es van haver d'enderrocar.

La Direcció General de Regiones Devastadas, un ens del règim franquista destinat a intervenir en la reconstrucció de les poblacions afectades per la guerra, va començar a actuar a Isona a partir del 1940.

Actualment encara es conserven alguns dels edificis construïts per Regiones Devastadas. Un itinerari pel casc urbà d'Isona ens apropa a aquest passat i ens mostra edificacions tant de caràcter públic (l'ajuntament, les escoles, l'església parroquial, la rectoria) com serveis bàsics (el font de pa, el dipòsit d'aigua i l'electricitat) o habitatges socials per als agricultors.

12

Itinerari "El front republicà de la Posa"

Municipi: **Isona i Conca Dellà**

Tel. informació: 973 65 01 87

L'abril del 1938, les tropes franquistes arribaren a les comarques de Lleida, i el front de guerra s'establí des dels Pirineus a l'Ebre seguint el curs dels rius principals (Noguera Pallaresa, Segre i Ebre). Durant nou mesos, fins al gener del 1939, se succeïren els combats que marcaren l'avanç de les tropes franquistes i la resistència republicana, i deixaren al territori un gran nombre de testimonis bèl·lics.

Al municipi d'Isona i Conca Dellà s'ha senyalitzat un itinerari per aquest patrimoni memorial. El recorregut es divideix en quatre zones a l'entorn de l'església de la Mare de Déu de la Posa. En pocs quilòmetres, a peu o amb cotxe, es localitzen mostres d'excel·lents panoràmiques sobre el territori, escenaris de batalla, búnquers, fortificacions i trinxeres.

el Pallars Sobirà

13

Presó-Museu "Camí de la Llibertat"

Municipi: **Sort**

Adreça: Pl. de Sant Eloi, 8

Tel. informació: 973 62 00 10

L'antiga presó de Sort, situada a la capella gòtica de Sant Cosme i Sant Damià, s'ha convertit en un museu que difon experiències de guerra i d'empresonament viscudes en els anys de la Guerra Civil espanyola i la Segona Guerra Mundial, i cerca els valors de la pau i la convivència.

En el període comprès entre el 1936 i el 1945, els Pirineus es convertiren en terra de refugi per a milers de persones que fugien de la guerra i de les dictadures instaurades a ambdós costats de la frontera. Durant els anys de la Segona Guerra Mundial prop de tres mil persones —majoritàriament resistents francesos, jueus i aviadors aliats— passaren per la presó de Sort després de ser detingudes als passos fronterers del Pallars Sobirà i de la Val d'Aran. Allí iniciaven un periple per Espanya que els portava a presons, centres d'acolliment i camps de concentració, fins que aconseguien abandonar el país.

Punt d'informació de la Guerra Civil i la postguerra a la Vall de Cardós

Municipi: **la Vall de Cardós**

Adreça: C/ Hug Roger III, s/n

(Ribera de Cardós)

Tel. informació: 973 62 31 22

De la Guerra Civil espanyola s'iniciex en l'arribada de l'exèrcit franquista a la vall, l'estancament del front i la repressió indiscriminada encetada pels militars sollevats, que provocà l'exili de molts dels seus habitants. S'hi destaca el paper de la vall com a zona de pas per a aquells qui fugien de l'Europa ocupada pels nazis durant la Segona Guerra Mundial i, finalment, s'iniciex en els búnquers que el règim de Franco manà construir als Pirineus per fortificar la frontera un cop acabada la Guerra Civil, dels quals es conserva una mostra destacada a la Vall de Cardós.

Els búnquers de la Línia de Defensa dels Pirineus a la Vall de Cardós

Municipi: **la Vall de Cardós**

Tel. informació: 973 62 31 22

L'any 1939, quan encara no havia acabat la Guerra Civil, Franco ordenà fortificar els Pirineus i planificà la construcció de més de 10.000 búnquers. Les justificacions d'aquestes costoses construccions foren diverses: el 1939, per prevenir un retorn dels republicans; durant la Segona Guerra Mundial, per aturar un possible atac alemany o aliat o, fins i tot, les activitats del maquis.

Als voltants de Ribera de Cardós es poden visitar diverses construccions d'aquesta línia fortificada. Mitjançant un recorregut senyalitzat que parteix del Punt d'informació sobre la Guerra Civil i la postguerra a la Vall de Cardós s'ha dissenyat un itinerari a peu que permet fer una visita als búnquers propers al poble i gaudir d'un indret amb un gran valor paisatgístic.

Frontera i búnquers a la Guingueta d'Àneu

Municipi: **la Guingueta d'Àneu**

Tel. informació: 973 62 60 67

A la Guingueta d'Àneu es poden visitar quatre dels búnquers de la línia fortificada que manà construir Franco per impermeabilitzar la frontera en acabar la Guerra Civil. Aquestes construccions formen part d'un itinerari de memòria que es completa amb el recorregut per diversos indrets que durant els anys de la Segona Guerra Mundial acolliren alguns dels centenars de persones que crearen clandestinament els Pirineus fugint de l'ocupació nazi. Aquests refugiats arribaren a les Valls d'Àneu gràcies a l'ajut dels pallaresos que col·laboraven amb les xarxes d'evasió creades pels serveis secrets aliats.

Els búnquers del tossal de Sant Joan de Vilamur

Municipi: **Soriguera**

Adreça: N-260

Tel. informació: 973 62 01 67

Pocs dies després de la caiguda del front d'Aragó, l'abril de 1938, les tropes franquistes del Cuerpo de Ejército de Navarra ocuparen el Pallars Sobirà. Seguidament s'iniciaren les obres de fortificació de bona part de la comarca.

Les tropes establertes en aquestes fortificacions s'havien d'ocupar de diverses activitats defensives i militars, supervisar l'estat de l'armament, gestionar-ne l'aprovisionament, aconseguir menjar i llenya, etc.

Als voltants del poble de Vilamur s'ha dissenyat un recorregut senyalitzat per diverses construccions on es presenta com era la vida militar en aquestes fortificacions.

18

El front de guerra a la zona de Biuse

Municipi: **Llavorsí**

Tel. informació: 973 62 20 08

Un cop el front de guerra arribà al Pallars, a l'abril de 1938, queda establitzat durant nou mesos entorn de la Noguera Pallaresa. La zona de Biuse, al municipi de Llavorsí, fou una posició estratègica de primera línia de front on es localitzen diferents vestigis dels combats.

Per conèixer-ne les restes s'ha dissenyat un itinerari circular que pot fer-se a peu amb una durada de menys d'una hora. S'han senyalitzat vuit punts per tal de visitar diverses estructures militars: trinxeres, pous de tirador, camins coberts, casamates, sistemes de defensa, aixoplucs de trinxeres, polvorins i l'hospital a primera línia de front.

19

Camins de la Guerra Civil a Rialp

Municipi: **Rialp**

Tel. informació: 973 62 03 65

Durant la Guerra Civil espanyola, l'estancament del front durant vuit mesos (abril de 1938 a gener de 1939) al voltant de la Noguera Pallaresa propicià la fortificació de la major part de posicions i que alguns dels paratges dels seus voltants es convertissin en camp de batalla.

A les proximitats de Roní (municipi de Rialp) s'han senyalitzat tres itineraris representatius de l'estada del front en aquella zona. Es mostren diversos elements d'arqueologia bèl·lica (trinxeres, refugis, parapets de pedra seca i aixoplucs) i es recuperen els camins que duïen a les posicions de "la Cassoleta" i "Pedres d'Aulò", indrets que foren testimoni d'atacs i contraatacs constants per part de l'exèrcit republicà i l'exèrcit franquista.

El Camí de la Llibertat

Municipi: **Alt Àneu**

Tel. informació: 973 62 01 07

Diversos colls de muntanya uneïxen el municipi de l'Alt Àneu amb França a través d'una línia fronterera de disset quilòmetres. Durant la Segona Guerra Mundial milers de persones fugiren de l'Europa ocupada pels nazis. L'itinerari "El Camí de la Llibertat", situat dins el Parc Natural de l'Alt Pirineu, recorre un d'aquests passos de fugida que discorre pel port de la Pala de Clavera.

La ruta s'inicia a Seix (departament de l'Arieja) i acaba a Alòs d'Isil, i anualment s'hi desenvolupa una travessa memorial per commemorar l'epopeia dels qui varen fugir dels nazis cercant la seva llibertat a través d'Espanya. El camí està perfectament senyalitzat i inclou diversos elements explicatius que donen a conèixer el seu significat i el paper que tingué com a terra de refugi per a centenars de persones.

21

Camí de l'exili pel port de Salau

Municipi: **Alt Àneu**

Tel. informació: 973 62 01 07

Els passos de muntanya que comuniquen el Pallars Sobirà i el departament francès de l'Arieja van ser utilitzats sobretot per fugir, en una direcció o l'altra, i refugiar-se dels horrors de les guerres i les persecucions durant els períodes d'enfrontaments bèl·lics esdevinguts a banda i banda dels Pirineus.

Durant la Guerra Civil espanyola, coincidint amb l'arribada de les tropes franquistes a la comarca, a l'abril de 1938 i durant gairebé vuit mesos es produïx un exili de població civil i unitats militars que, pels ports de Salau i d'Orla, arribaven a Seix (Arieja).

El "Camí de l'exili pel port de Salau" és un itinerari senyalitzat que inclou diversos elements explicatius. Després de partir del poble d'Alòs d'Isil, arriba just al port de Salau seguint la ruta que centenars de persones utilitzaren per fugir dels horrors de la Guerra Civil i de la repressió engegada pels guanyadors.

Tírvia. Destrucció i reconstrucció d'un poble adoptat pel Caudillo

Municipi: **Tírvia**

Tel. informació: 973 62 20 73

Coincidint amb l'arribada de les tropes franquistes al Pallars Sobirà, a l'abril de 1938, el front de guerra s'estableix al voltant de la Noguera Pallaresa, on s'estabilitza fins al gener de 1939. Els enfrontaments i els bombardejos van afectar especialment el municipi de Tírvia, on el 90% dels seus edificis en quedaren malmesos. En finalitzar la guerra, el poble fou adoptat pel Caudillo i l'Estat es féu càrrec de la seva reconstrucció mitjançant la Direcció General de Regiones Devastadas.

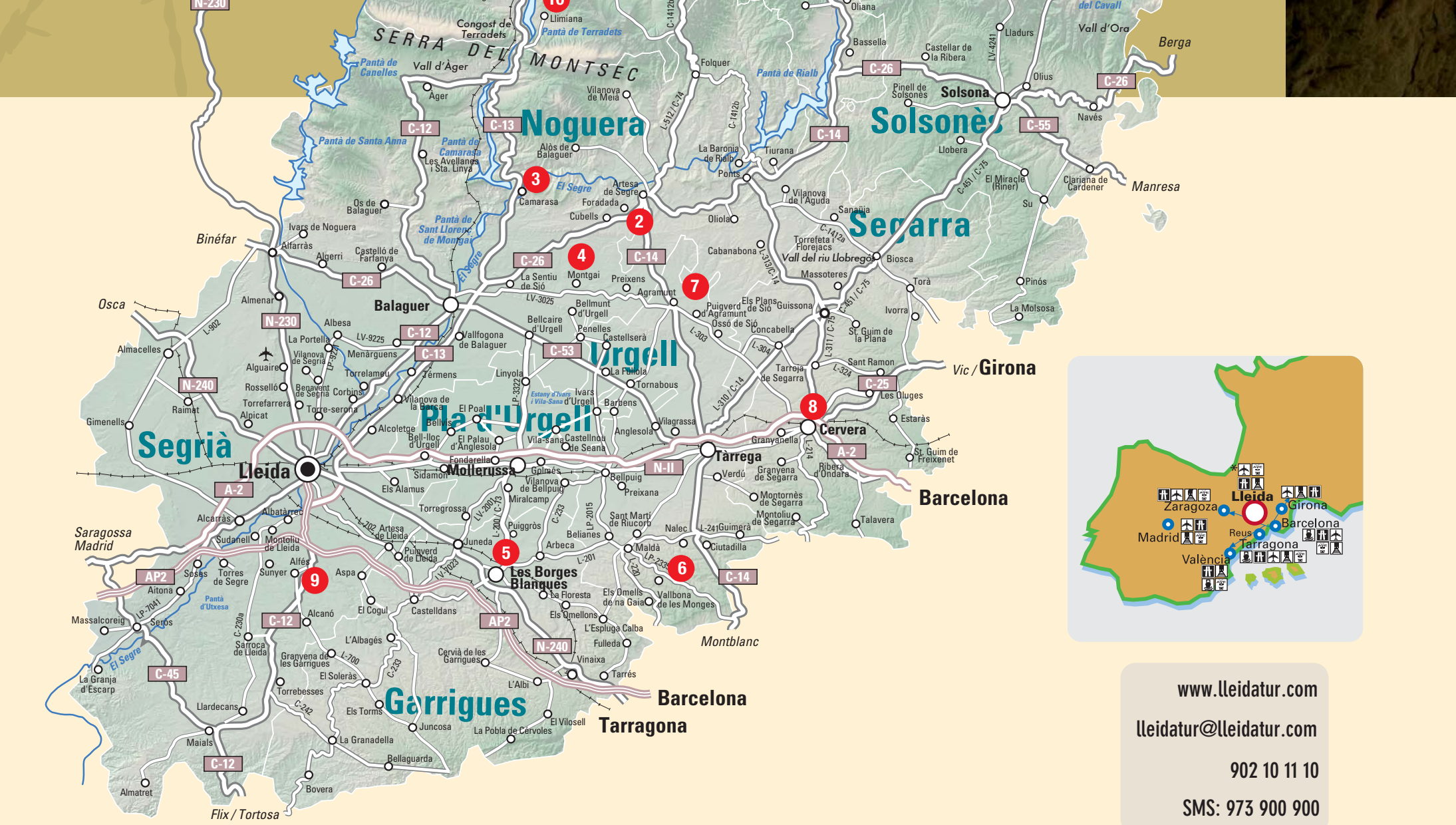
Un itinerari pel nucli urbà de Tírvia dona a conèixer les conseqüències socials i econòmiques de la destrucció del poble i els testimonis urbanístics i arquitectònics de la reconstrucció del municipi d'abans de la guerra i dels canvis soferts a partir d'aquell moment. Aquest itinerari consta de sis punts d'interès que descobreixen al visitant el passat d'aquest poble pirinenc i dels seus habitants.

Espais de memòria

- La Cerdanya
 - 1 El Parc dels Búnquers de Martinet i Montellà
- La Noguera
 - 2 Búnquers de Foradada
 - 3 El Merengue
 - 4 Espais de memòria del Cap de pont de Balaguer
- Les Garrigues
 - 5 Sota les bombes. Itineraris dels bombardejos a les Borges Blanques
- L'Urgell
 - 6 L-2: itinerari dels espais de la Guerra Civil a Vallbona de les Monges
 - 7 Refugi antiàeri de l'església de Santa Maria d'Agramunt

- La Segarra
 - 8 Espais de la Guerra Civil a la Segarra
- El Segrià
 - 9 Aeròdrom republicà d'Alfès
- El Pallars Jussà
 - 10 Casa Bonifaci. Museu de Limiana
 - 11 Isona. La reconstrucció d'un poble entre dos fronts
 - 12 Itinerari "El front republicà de la Posa"

- El Pallars Sobirà
 - 13 Presó-Museu "Camí de la Llibertat"
 - 14 Punt d'informació de la Guerra Civil i la postguerra a la Vall de Cardós
 - 15 Els búnquers de la Línia de Defensa dels Pirineus a la Vall de Cardós
 - 16 Frontera i búnquers a la Guingueta d'Àneu
 - 17 Els búnquers del tossal de Sant Joan de Vilamur
 - 18 El front de guerra a la zona de Bluse
 - 19 Camins de la Guerra Civil a Riap
 - 20 El Camí de la Llibertat
 - 21 Camí de l'exili pel port de Salau
 - 22 Tirivia. Destrucció i reconstrucció d'un poble adoptat pel Caudillo

Com arribar a Lleida

- **Per carretera**
 - AP-2: Autopista del Nord-est: Saragossa - Lleida - Vendrell, des d'on enllaça amb l'autopista AP-7: Barcelona
 - A-2: Lleida - Saragossa - Lleida - Barcelona
 - N-240: Osca - Lleida - Tàrragona
 - N-230: Lleida - la Vall d'Aran - França
 - N-260: Port de Suert - Puigcerdà
 - Eix Transversal des de Girona a Cervera
- **Amb autobús. Estacions**
 - Lleida - Tel. 973 26 85 00
 - Tàrragona - Tel. 973 31 31 71
 - La Seu d'Urgell - Tel. 973 35 00 20
 - Solsona - Tel. 973 48 15 71
- **Amb avió. Aeroports**
 - Aeroport de Lleida-Alguaire**
 - Tel. 973 03 27 00 - www.aeroportlleida.cat
 - Aeroport de Barcelona - Tel. 93 288 38 38
 - Aeroport de Girona Costa Brava - Tel. 972 18 66 00
 - Aeroport de Reus - Tel. 977 77 98 00
 - Aeroport de Saragossa - Tel. 976 71 23 00
 - **Amb avioneta**
 - Aeròdrom de l'Alt Urgell-Pirineus - Tel. 655 03 23 70
 - Aeròdrom de la Cerdanya - 972 14 40 66
 - Aeròdrom d'Alfès - Tel. 973 27 11 92
- **Amb ferrocarril**
 - Línia Madrid - Saragossa - Lleida - Barcelona*
 - Línia Lleida - Reus - Tàrragona* (*També Alta Velocitat)
 - Línia Lleida - Manresa
 - Línia Lleida - Pobla de Segur
 - Estació Renfe Lleida-Pirineus
 - Tel. 902 24 02 02 - www.renfe.es

Informació diversa i turística

- Servei Meteorològic de Catalunya**
 - Tel. 93 567 60 90
- Servei Meteorològic d'Espanya**
 - Tel. 91 561 98 10
- Estat carreteres:**
 - *Telera Catalunya.
 - *e-mail: consell@solsones.doi.net
- Reial Automòbil Club de Catalunya (RACC):**
 - Central Tel. 902 30 72 07
 - Catalunya Tel. 973 24 12 45
- Informació Tùnel del Cadí**
 - Tel. 972 89 06 63 / 901 11 69 09

Espais de Memòria

La lluita per les llibertats ha deixat arreu de Catalunya una gran quantitat d'empremtes que constitueixen un valuós patrimoni memorial. El Memorial Democràtic és la institució creada el 2007 amb la missió de desplegar les polítiques públiques del Govern de la Generalitat adreçades a l'acció cívica de recuperació, commemoració i foment de la memòria democràtica. Entre les seves funcions, s'encarrega de promoure la recuperació i la posada en valor d'aquest patrimoni mitjançant la Xarxa d'Espais de Memòria de Catalunya, que agrupa diferents espais –itineraris, centres d'interpretació, fites, vestigis,...– que han estat testimonis de la nostra història recent i són representatius de la lluita i els conflictes per a la consecució dels drets i les llibertats democràtiques del nostre país en el període que va des de la Segona República fins a la transició democràtica (1931-1980).

A les comarques de Lleida s'estan desenvolupant actuacions destacades en tots els àmbits temàtics de la xarxa: espais de la Segona República, espais de la Guerra Civil, espais de frontera i exili i espais de la lluita antifranquista i la recuperació democràtica. Entre els llocs de referència més destacats cal esmentar en l'àmbit de la Guerra Civil la recuperació d'espais a la Segarra i a l'Urgell

(entorn de la línia fortificada L-2), a la Noguera (al voltant del cap de pont de Balaguer) i diversos espais de batalla del Pallars Jussà (Isona i Conca Dellà) i el Pallars Sobirà (Riap, Lliavorsí i la Vall de Cardós). També s'ha recuperat el refugi antiàeri de l'església de Santa Maria d'Agramunt i el camp d'aviació republicà d'Alfès. Quant als espais de frontera i exili, s'han inaugurat dos centres de referència: el Parc dels Búnquers de Martinet i Montellà, un espai que dona a conèixer la fortificació de la frontera durant els anys del primer franquisme, i la Presó-Museu "Camí de la Llibertat" de Sort, dedicada als refugiats que fugien travessant els Pirineus de l'Europa ocupada pels nazis durant la Segona Guerra Mundial.

Consells Comarcals

- Consell Comarcal de l'Alt Urgell**
 - Pg. de Joan Brudieu, 15 - 25700 La Seu d'Urgell
 - Tel. 973 35 31 12 - Fax 973 35 27 88
 - www.alturgell.cat
 - e-mail: turisme@alturgell.ddi.net
- Consell Comarcal de l'Alta Ribagorça**
 - Av. de Victorià Muñoz, 48
 - 25520 El Pont de Suert
 - Tel. 973 69 03 53 - Fax 973 69 05 75
 - www.turismealtribagorca.com
 - e-mail: pturisme@ccar.ddi.net
- Consell Comarcal de la Cerdanya**
 - Pl. del Rec, 5 - 17520 Puigcerdà
 - Tel. 972 88 48 94 - Fax 972 88 22 83
 - www.cerdanya.org
 - e-mail: recepcio@cerdanya.org
- Consell Comarcal de les Garrigues**
 - Av. Francesc Macià, 54
 - 25400 Les Borges Blanques
 - Tel. 973 14 26 58 - Fax 973 14 01 06
 - www.cogarrigues.com
 - e-mail: consell@garrigues.cat
- Consell Comarcal de la Noguera**
 - Pg. d'Àngel Guimerà, 28-30 25600 Balaguer
 - Tel. 973 44 89 33 - Fax 973 44 53 24
 - www.nogueraurisme.cat
 - e-mail: consell@conoguera.cat
- Consell Comarcal del Pallars Jussà**
 - C/ Soldevilla, 18 (casa Sulià) 25620 Tremp
 - Tel. 973 65 01 87 - Fax 973 65 28 31
 - www.pallarsjussa.net
 - e-mail: consell@pallarsjussa.cat
- Consell Comarcal del Pallars Sobirà**
 - C/ del Mig, 9 - 25560 Sort
 - Tel. 973 62 01 07 - Fax 973 62 00 78
 - www.pallarssobira.cat
 - e-mail: consell@pallarssobira.ddi.net
- Consell Comarcal del Pla d'Urgell**
 - C/ Prat de la Ribra, 1 - Edif. Can Nubiò
 - 25230 Mollerussa
 - Tel. 973 71 13 13 - Fax 973 60 04 77
 - www.plaurgell.cat
 - e-mail: turisme@plaurgell.cat
- Consell Comarcal de la Segarra**
 - Pg. Jaume Balmes, 3 - 25200 Cervera
 - Tel. 973 53 13 00 - Fax 973 53 23 37
 - www.ccssegarra.cat
 - e-mail: consell@ccsegarra.cat
- Consell Comarcal del Segrià**
 - C/ Canyetet, s/n - 25007 Lleida
 - Tel. 973 05 48 00 - Fax 973 05 48 10
 - www.segria.cat
 - e-mail: turisme@segria.cat
- Mossos d'Esquadra**
 - Tel. 112 (des de Catalunya)
- Consell Comarcal de Solsonès**
 - C/ Dominics, 14 - Edif. Palau Llobera 25280 Solsona
 - Tel. 973 48 20 03 - Fax 973 48 25 14
 - <http://solsonesddi.net>
 - e-mail: consell@solsones.ddi.net
- Consell Comarcal de l'Urgell**
 - C/ Agoders, 16 - 25300 Tàrraga
 - Tel. 973 50 07 07 - Fax 973 50 06 66
 - www.urgell.cat - www.larutadelcortest.info
 - e-mail: turisme@urgell.cat
- Consell General d'Aran**
 - C/ de Satorrada, s/n - 25530 Vielha
 - Tel. 973 64 18 01 - Fax 973 65 16 23
 - www.visitvaldaran.com

Oficines de Turisme

- Ager**
 - Punt d'Informació del Montsec
 - Pl. Major, 1 - 25691 Ager
 - Tel. 973 45 50 86 - Fax 973 45 52 16
 - www.montsec.cat
 - e-mail: turisme@montsec.cat
- Agramunt**
 - Pl. del Pou, s/n - 25310 Agramunt
 - Tel. 973 39 10 89 - Fax 973 39 40 40
 - www.agramunt.cat
 - e-mail: turisme@agramunt.cat
- Alguair**
 - **Oficina de Turisme aeroport Lleida-Alguair**
 - Ctra. N-230 km. 14,5 - 25125 Alguair
 - Tel. 973 03 27 44
 - **Arbeca**
 - Oficina de Turisme-Espai Cèsar Martinel-Cooperativa del Camp
 - C/ Santiago Rusinyal s/n - 25140 Arbeca
 - Tel. 973 45 00 08 - 973 16 00 00
 - www.arbeca.org
 - e-mail: arbeca@arbeca.org
 - **Arties**
 - C/ dera Mola, s/n - 25599 Arties
 - Tel. 699 96 90 44 - www.visitvaldaran.com
 - **Balaguer**
 - Pl. dels Comtes d'Urgell, 5 - 25600 Balaguer
 - Tel. 973 44 51 94 - Fax 973 44 50 53
 - www.balaguer.cat
 - e-mail: turisme@balaguer.net
 - **Oficina de Turisme de Balaguer**
 - Estació de Balaguer, s/n - 25600 Balaguer
 - Tel. 638 68 21 77
 - **Baronía de Riap - Portal del Montsec**
 - C/ Moñestri, 2 - 25747 Guàrdia, la Baronía de Riap
 - Tel. 973 46 02 34 - Fax 973 46 21 25
 - www.baronialib.cat
 - e-mail: turisme@baronialib.cat
 - **Barriera, Vall de Boi**
 - Pl. de Sant Feliu, 43 - 25627 Barriera
 - Tel. 973 69 40 00 - Fax 973 69 41 21
 - www.canalsurgell.org
 - e-mail: espaicultural@canalsurgell.org
 - **Belpuig**
 - **Convent de Sant Bartomeu**
 - Ctra. Belanes, s/n - 25260 Belpuig
 - Tel. 973 32 02 92 - Fax 973 32 10 87
 - www.belpuig.cat
 - e-mail: oficinaturisme@belpuig.cat
 - **Oficina Municipal de Turisme**
 - C/ Homatnag a la Vilella, 6 - 25250 Belpuig
 - Tel. 973 32 05 36 - Fax: 973 32 10 87
 - www.belpuig.cat
 - e-mail: oficinaturisme@belpuig.cat
 - **Belver de Cerdanya**
 - Patronat de Turisme de Belver de Cerdanya
 - Pl. Sant Roci, 9 - 25720 Belver de Cerdanya
 - Tel. 973 51 03 19 - Fax 973 51 02 47
 - www.belver.org
 - e-mail: cultura@belver.org
 - **Borges Blanques, les**
 - Oficina Comarcal de les Garrigues
 - Av. Francesc Macià, 54 - 25400 Les Borges Blanques
 - Tel. 973 14 26 58 - Fax 973 14 01 06
 - www.turismesolsones.com
 - e-mail: turisme@garrigues.cat
 - **Bossost**
 - Pg. Eduard Aunós, 14 - 25550 Bossost
 - Tel. 973 64 72 79 - <http://www.bossost.ddi.net>
 - **Cervera**
 - C/ Major, 115 - 25200 Cervera
 - Tel./Fax 973 53 13 03 - www.lasegarra.org
 - e-mail: turisme@ccsegarra.cat
 - **Coll de Nargó**
 - Pl. de Nargó, 115 - 25200 Cervera
 - Tel. 973 53 13 03 - Fax 973 53 23 37
 - www.ccssegarra.cat
 - e-mail: consell@ccsegarra.cat
 - **Esterni d'Àneu**
 - C/ Major, 40 - Bsc - 25580 Esterni d'Àneu
 - Tel. 973 63 63 45
 - www.esteriineu.cat
 - e-mail: turisme@esteriineu.cat
 - **Gósol (Berguedà)**
 - Oficina de Turisme de Gósol (Berguedà)
 - Ctra. La Guingueta s/n Edif. Ajuntament
 - 25597 La Guingueta d'Àneu
 - Tel./Fax 973 62 05 68 - www.valldaneu.org
 - valldaneu@valldaneu.org
 - e-mail: consorci.aneu@gmail.com
 - **Guissona**
 - Oficina de Turisme de Guissona (espai La Fassina)
 - Pl. Vell-Pla, 7-baixos - 25210 Guissona
 - Tel. 973 55 14 14 - Fax 973 55 16 23
 - www.guissona.cat
 - e-mail: turisme@guissona.cat

- **Isona i la Conca Dellà**
 - C/ del Museu, 4 - 25650 Isona
 - Tel. 973 66 50 62 - Fax 973 66 42 28
 - www.parc-cretaci.com
 - e-mail: oficinas@parc-cretaci.com
- **Ivars d'Urgell**
 - Oficina de Turisme de l'Estant d'Ivars i Vila-sana
 - Estany d'Ivars i Vila-sana - 25260 Ivars d'Urgell
 - Tel. 973 71 13 13
 - www.estanyvarsilanasana.cat
 - e-mail: info@estanyvarsilanasana.cat
- **Lles**
 - Av. Sant Jaume, 39 - 25540 Lles
 - Tel. 973 64 73 03 - www.torremoles.com
 - e-mail: info@torrmoles.com
- **Lliavorsí**
 - Ctra. Vall de Cardós, s/n - 25595 Lliavorsí
 - Tel. 973 62 22 17 - <http://www.lliavorsi.ddi.net>
- **Lleida**
 - Plaça Edil Saturní, 1 - 25007 Lleida
 - Tel. 973 248 840 - Fax 973 03 29 98
 - e-mail: el.leida@gencat.net
- **Lleida, Turisme de Lleida**
 - C/ Major, 31 bis - 25007 Lleida
 - Tel. 902 25 00 50 - Fax 973 70 04 80
 - www.turismedel.leida.cat
 - e-mail: info@turisme.de.paeria.es
- **Oficina de Turisme de la Seu Vella**
 - Turó de la Seu Vella. Edifici Cananija, s/n Lleida
 - Tel. 973 62 30 97 - Fax 973 60 39 98
 - www.canalsurgell.org
 - e-mail: espaicultural@canalsurgell.org
- **Mollerussa**
 - **Oficina de Turisme del Pla d'Urgell**
 - Prat de la Ribra, 1 (edifici Can Nubiò) - 25230 Mollerussa
 - Tel. 973 71 13 13 - Fax 973 60 04 77
 - www.plaurgell.cat
 - e-mail: turisme@plaurgell.cat
 - **Espai Cultural dels Canals d'Urgell**
 - Av. Jaume I, 1 - 25230 Mollerussa
 - Tel. 973 62 30 97 - Fax 973 60 39 98
 - www.canalsurgell.org
 - e-mail: espaicultural@canalsurgell.org
 - **Organyà**
 - Pl. de les Homilies s/n - 25794 Organyà
 - Tel. 973 38 20 02 - Fax 973 38 35 36
 - www.organya.cat
 - **Os de Balaguer - Portal del Montsec**
 - Punt d'Informació Moñestri de les Avelanes
 - Carretera C-12, Km 18,1 - 25612 Os de Balaguer
 - Tel. 973 43 80 06 - Fax 973 43 80 38
 - www.avelanes@maristes.org
 - **Pobla de Segur, la**
 - Av. Verdaguier, 35 - 25500 La Pobla de Segur
 - Tel. 973 68 02 57 - Fax 973 68 02 57
 - www.poblaodesegur.cat
 - e-mail: turisme@poblaodesegur.cat
 - **Pont de Suert, el**
 - **Patronat Comarcal de Turisme de l'Alta Ribagorça**
 - Av. Victorià Muñoz, 48 - 25510 El Pont de Suert
 - Tel. 973 69 04 02 / 902 10 15 - Fax 973 69 05 75
 - www.turismesaltribagorca.com
 - e-mail: turisme@tribagorca.ddi.net
 - **Oficina Municipal de Turisme**
 - Av. Victorià Muñoz, 22 - 25520 El Pont de Suert
 - Tel. 973 69 05 40 - Fax 973 69 01 05
 - www.elpontdesuert.com
 - e-mail: turisme@elpontdesuert.cat
 - **Ponts**
 - Patronat Municipal d'Iniciatives de Ponts
 - Av. Font de Valdàns, 3 - 25740 Ponts
 - Tel. 973 46 22 33 - Fax 973 46 02 77
 - www.ponts.cat
 - e-mail: patronat@ponts.cat
 - **Port del Comte**
 - Oficina de Turisme de Port del Comte
 - Pl. Ajuntament, 1 - 25284 La Coma i La Pedra
 - Tel. 973 49 23 78
 - www.comapedra.cat
 - e-mail: ajuntament@comapedra.cat
 - **Puigcerdà**
 - Patronat de Turisme de la Cerdanya
 - Culla N-152 amb N-260 17520 Puigcerdà (Girona)
 - Tel. 972 14 06 05 - Fax 973 14 01 06
 - www.cerdanya.org
 - e-mail: info@cerdanya.org
 - **Salardú**
 - Trauessa de Balmes, 2 - 25598 Salardú
 - Tel. 973 64 51 97
 - www.visitvaldaran.com
 - e-mail: os.tribisme@aran.org
 - **Sant Llorenç de Morunys**
 - Ctra. de Berga, s/n 25282 Sant Llorenç de Morunys
 - Tel. 973 39 21 81
 - www.turismesolsones.com
 - e-mail: info@valldelord.com
 - **Sant Ramon**
 - Oficina de Turisme de Sant Ramon i Les Ouges
 - Av. Santuari, 21 - 25215 Sant Ramon
 - Tel. 973 42 42 81
 - www.sanramon.ddi.net
 - e-mail: ajuntament@sanramon.ddi.net
 - **Serós**
 - Oficina de Turisme de Vilanova de l'Aguda
 - Pl. de les Escoles, 1 - 25183 Serós
 - Tel. 973 46 09 27 - Fax 973 46 09 27
 - e-mail: ajuntament@vilanovaaguda.ddi.net

- **Seu d'Urgell, la**
 - **Oficina de Turisme de la Seu d'Urgell**
 - Av. Valls d'Andorra, 33 - 25700 La Seu d'Urgell
 - Tel. 973 39 15 11 - Fax 973 39 01 56
 - www.turismeseu.com
 - e-mail: info@turismeseu.com
 - **Turisme Alt Urgell**
 - Pg. Joan Brudieu, 15 - 25700 La Seu d'Urgell
 - Tel. 902 15 47 15 / 973 39 31 12
 - Fax 973 39 27 98 - www.alturgell.cat
 - e-mail: turisme@alturgell.ddi.net
 - **Solsona**
 - Ajuntament de Solsona
 - C/ Castell, 20 - 28280 Solsona
 - Tel. 973 48 10 09
 - www.ajsolsona.cat
 - e-mail: diocomercial@ajsolsona.cat
 - **Oficina de Turisme del Solsonès**
 - Ctra. de Bassella, 1 - 25280 Solsona
 - Tel. 973 48 23 10 - Fax 973 48 13 33
 - www.turismesolsones.com
 - e-mail: turisme@turismesolsones.com
 - **Sort**
 - Oficina Comarcal de Turisme del Pallars Sobirà
 - Camí de la Cabanera, s/n 25560 Sort
 - Tel. 973 62 10 02 - Fax 973 62 10 03
 - www.pallarssobira.info
 - **Tàrraga**
 - **Oficina Comarcal de Turisme de l'Urgell**
 - C/ Agoders, 16 - 25300 Tàrraga
 - Tel. 973 50 07 07 - Fax 973 50 06 66
 - www.urgell.cat
 - e-mail: turisme@urgell.cat
 - **Oficina Municipal de Turisme**
 - Pl. Major, 1 - 25300 Tàrraga
 - Tel. 973 31 16 08 - Fax 973 50 05 52
 - www.tarrega.cat
 - e-mail: ajuntament@tarrega.cat
 - **Tavascan**
 - Ctra. de Tavascan, s/n 25577 Tavascan
 - Tel. 973 62 30 79
 - www.tavascan.info
 - e-mail: tavascan@tavascan.net
 - **Torre de Cardella, la**
 - Patronat Municipal de Turisme de la Vall Fosca
 - Casa Consistorial - C/ Únic, s/n
 - 25515 La Torre de Cardella
 - Tel. 973 66 30 01 - Fax 973 66 31 45
 - www.valfossa.net
 - e-mail: turisme@valfossa.net
 - **Tremp**
 - Ajuntament - Pl. de la Creu, 1 - 25620 Tremp
 - Tel. 973 65 00 9005 - Fax 973 65 20 36
 - www.ajuntamentdeltremp.cat
 - e-mail: turisme@ajuntamentdeltremp.cat
 - **Tuixén**
 - Ajuntament - Pl. Serra del Cadí, 1 - 25717 Tuixén
 - Tel. 973 07 30 30 - Fax 973 07 02 16
 - www.museu@tuixent.ddi.net
 - e-mail: museu@tuixent.ddi.net
 - **Ubesa**
 - Avda. Pearson, 2 - Ubesa
 - Tel. 973 79 60 05 / 660 612 615
 - www.ubesa.com
 - e-mail: ubesa@ubesa.com
 - **Vall de Cardós**
 - Av. del Port de la Bonigua, 9
 - 25587 Vall de Cardós
 - Tel. 973 62 60 38 - Fax 973 62 63 41
 - www.valldcardos.org
 - e-mail: ajuntament@valldaneu.ddi.net
 - **Vall de Llorens**
 - Pg. de Montesquiu, s/n
 - 25268 Vall de Llorens
 - Tel. 973 33 05 67 / 973 33 02 60 Fax 973 33 02 60
 - <http://www.valldaneu.ddi.net>
 - **Vall de Ribera**
 - Plaça del Bisbe Comelles, 13 - 25340 Verdú
 - Tel. 973 34 72 16 - Fax 973 34 70 55
 - www.verdu.cat
 - e-mail: turisme@verdu.cat
</